

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

حقوق عمومی تطبیقی لبنان

به اهتمام: دکتر سید محمد مهدی غمامی

انتشارات
دانشگاه امام صادق علیه السلام

عنوان: حقوق عمومی تطبیقی لبنان
به اهتمام: دکتر سید محمد مهدی غمامی
ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام
ویراستار ادبی، صفحه‌آرا و طراح جلد (یونیفرم): محمد روشنی
نمایه‌ساز و ناظر نسخه‌پردازی و چاپ: رضا دیبا
چاپ و صحافی: سپیدان تهران
چاپ اول: ۱۳۹۶
قیمت: ۱۳۵/۰۰۰ ریال
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۸۹-۵

تهران: بزرگراه شهید چمران، پل مدیریت، انتشارات دانشگاه امام صادق علیه السلام
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی: ۱۴۶۵۹۴۳۶۸۱ • تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
فروشگاه اینترنتی: www.ketabesadiq.ir • E-mail: press@isu.ac.ir

سرشناسه: غمامی، سید محمد مهدی، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور: حقوق عمومی تطبیقی لبنان / به اهتمام: دکتر سید محمد مهدی غمامی.
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۳۵۹ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۴۵۶-۰
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۱۹۳۲۶

تمام حقوق محفوظ است، هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
بخش اول: مبادی حقوق تطبیقی و مطالعه تطبیقی نظام حقوقی لبنان.....	۲۱
سید محمد مهدی غمامی	
۱. مقدمه.....	۲۱
۲. اهمیت حقوق تطبیقی.....	۲۴
۳. انواع حقوق تطبیقی و الزامات آنها.....	۲۷
۴. اهمیت تاریخ پر فراز و نشیب لبنان.....	۳۲
۵. اهمیت مطالعه نظام حقوقی لبنان.....	۳۴
۶. تأثیرپذیری های حقوق لبنان.....	۳۵
۷. نظام کنفسیونالیستی لبنان.....	۳۷
جمع بندی.....	۴۲
منابع.....	۴۴
بخش دوم: حقوق اساسی و ساختارهای سیاسی.....	۴۵
فصل اول: مطالعه تطبیقی دادرسی اساسی در لبنان و ایران.....	۴۷
سید محمد مهدی غمامی	
۱. مقدمه.....	۴۷
۲. مبانی و خاستگاه تشکیل شورا.....	۴۹
۱-۲. ایران.....	۴۹
۲-۲. لبنان.....	۵۱
۳. ساختار و ترکیب شورای قانون اساسی.....	۵۳
۱-۳. ایران.....	۵۳

۴ □ حقوق عمومی تطبیقی لبنان

۵۵.....	۲-۳. لبنان
۵۸.....	۴. حقوق و تکالیف اعضاء شورا
۵۸.....	۱-۴. ایران
۶۱.....	۲-۴. لبنان
۶۲.....	۵. صلاحیت‌ها و کارکردهای شورا
۶۳.....	۱-۵. ایران
۶۳.....	۱-۱-۵. نظارت بر قانون‌گذاری
۶۵.....	۲-۱-۵. تفسیر قانون اساسی
۶۵.....	۳-۱-۵. نظارت بر انتخابات‌های ملی
۶۶.....	۲-۵. لبنان
۶۶.....	۱-۲-۵. نظارت دستوری بر قوانین
۶۷.....	۲-۲-۵. امکان مراجعه برای صیانت از آزادی‌های دینی
۷۰.....	۳-۲-۵. تفسیر قانون اساسی
۷۲.....	۴-۲-۵. رسیدگی به اعتراضات مربوط به انتخابات ریاست جمهوری و مجلس نمایندگان
۷۲.....	۵-۲-۵. رسیدگی به انتخابات مجلس
۷۴.....	جمع‌بندی
۷۶.....	منابع
۷۹.....	فصل دوم: مطالعه تطبیقی الگوی تفکیک قوا در ایران و لبنان
	سید حسن حسینی
۷۹.....	۱. مقدمه
۸۰.....	۲. کلیات تفکیک قوا
۸۳.....	۱-۲. نظام ریاستی
۸۵.....	۲-۲. نظام پارلمانی
۸۷.....	۳-۲. نظام نیمه‌ریاستی - نیمه‌پارلمانی
۹۵.....	۳. نظام تفکیک قوای مطلوب
۹۵.....	۱-۳. برگزیدن نظام پارلمانی
۹۶.....	۲-۳. انتخاب نظام نیمه‌ریاستی با رئیس‌جمهور منتخب مجلس

فهرست مطالب □ ۵

۳-۳. جایگزینی حکومت فدرال یا ساختارهای تقسیمات کشوری قومیتی.....	۹۷
جمع‌بندی.....	۹۸
منابع.....	۹۹
فصل سوم: مطالعه تطبیقی جایگاه و اختیارات رئیس جمهور در ایران و لبنان.....	۱۰۳

ولی‌الله حیدر/نژاد

۱. مقدمه.....	۱۰۳
۲. مطالعه تطبیقی حقوق اساسی ایران و لبنان.....	۱۰۶
۳. تأسیس جایگاه رئیس جمهور در نظام‌های حقوقی.....	۱۱۰
۴. پیشینه ریاست جمهوری در ایران و لبنان.....	۱۱۲
۵. انتخاب رئیس جمهور در ایران و لبنان.....	۱۱۳
۱-۵. ایران.....	۱۱۳
۲-۵. لبنان.....	۱۱۴
۶. شرایط لازم برای تصدی منصب ریاست جمهوری در ایران و لبنان ...	۱۱۴
۱-۶. ایران.....	۱۱۵
۲-۶. لبنان.....	۱۱۷
۷. موقعیت رسمی و جایگاه قانونی رئیس جمهور در ایران و لبنان.....	۱۲۰
۱-۷. ایران.....	۱۲۰
۲-۷. لبنان.....	۱۲۱
۸. اختیارات و وظایف سیاسی رئیس جمهور در ایران و لبنان.....	۱۲۲
۱-۸. ایران.....	۱۲۲
۲-۸. لبنان.....	۱۲۳
۹. اختیارات و وظایف اداری رئیس جمهور.....	۱۲۴
۱-۹. ایران.....	۱۲۴
۲-۹. لبنان.....	۱۲۶
۱۰. سایر وظایف و اختیارات.....	۱۲۸
۱-۱۰. ایران.....	۱۲۸
۲-۱۰. لبنان.....	۱۲۹
۱۱. موقعیت رئیس جمهور در ارتباط با سایر قوا.....	۱۲۹

۱۲. موقعیت رئیس جمهور در ارتباط با قوه مقننه	۱۳۰
۱-۱۲. ایران	۱۳۰
۲-۱۲. لبنان	۱۳۲
۱۳. ارتباط رئیس جمهور با قوه قضائیه	۱۳۴
۱-۱۳. ایران	۱۳۵
۲-۱۳. لبنان	۱۳۶
۱۴. جایگاه مصونیت رئیس جمهور در ایران و لبنان	۱۳۷
۱-۱۴. ایران	۱۳۸
۲-۱۴. لبنان	۱۳۸
۱۵. عزل و برکناری رئیس جمهور در ایران و لبنان	۱۳۹
۱-۱۵. ایران	۱۳۹
۲-۱۵. لبنان	۱۴۰
جمع‌بندی	۱۴۱
منابع	۱۴۴
بخش سوم: نظام قضایی	۱۴۹
فصل اول: مطالعه تطبیقی نظام قضایی ایران و لبنان	۱۵۱
<i>علیرضا نورآبادی</i>	
۱. مقدمه	۱۵۱
۲. جایگاه قوه قضائیه در نظام حقوقی لبنان و ایران	۱۵۴
۳. ساختار نظام قضایی لبنان و ایران	۱۵۸
۱-۳. محاکم مدنی	۱۵۸
۲-۳. محاکم کیفری	۱۶۳
۱-۲-۳. دادسرا	۱۶۴
۲-۲-۳. دادگاه بدوی	۱۶۵
۳-۲-۳. دادگاه استیناف	۱۶۷
۴-۲-۳. دادگاه تمیز	۱۶۸
۵-۲-۳. دادگاه اختصاصی کیفری	۱۷۰
۴. دادگاه‌های شرع	۱۷۰

فهرست مطالب □ ۷

جمع‌بندی.....	۱۷۳
منابع.....	۱۷۵
فصل دوم: مطالعه تطبیقی صلاحیت‌های شورای دولتی لبنان و دیوان عدالت	
اداری ایران	۱۷۷
حسین محمدی / حماد آباد	
۱. مقدمه.....	۱۷۷
۱-۱. تاریخچه شکل‌گیری دادرسی اداری.....	۱۷۹
۱-۱-۱. لبنان.....	۱۷۹
الف. دادرسی اداری در عهد عثمانی.....	۱۷۹
ب. دادرسی اداری در دوران تحت‌الحمایگی.....	۱۸۰
ج. دادرسی اداری در دوران استقلال.....	۱۸۰
۱-۲. ایران.....	۱۸۱
۲. تشکیلات دادرسی اداری.....	۱۸۲
۱-۲. شورای دولتی لبنان.....	۱۸۲
۱-۲-۱. اعضاء.....	۱۸۲
۱-۲-۱-۱. رئیس.....	۱۸۲
۱-۲-۱-۲. نماینده تام‌الاختیار دولت.....	۱۸۲
۱-۲-۳. رؤسای شعب.....	۱۸۳
۱-۲-۴. مستشارها.....	۱۸۳
۱-۲-۲. شعب.....	۱۸۳
۱-۲-۱-۲. شورای قضایی.....	۱۸۳
۱-۲-۲-۲. شعبه اداری.....	۱۸۴
۱-۲-۳-۲. شعب قضایی.....	۱۸۵
۱-۲-۴-۲. دفتر.....	۱۸۶
۱-۲-۵. هیئت عمومی.....	۱۸۷
۱-۲-۶. واحدهای اداری.....	۱۸۷
۲-۲. دیوان عدالت اداری ایران.....	۱۸۸
۱-۲-۲. اعضاء.....	۱۸۸

۱۸۸	 رئیس	۱-۲-۲-۱
۱۸۸	 قضات	۲-۲-۱-۲
۱۸۸	 شعب	۲-۲-۲
۱۸۸	 شعب بدوی دیوان	۱-۲-۲-۱
۱۸۹	 شعب تجدیدنظر	۲-۲-۲-۲
۱۹۰	 هیئت عمومی	۳-۲-۲-۲
۱۹۰	 هیئت‌های تخصصی	۴-۲-۲-۲
۱۹۲	 دفتر	۳-۲-۲
۱۹۳	 صلاحیت و کارویژه‌های دادرسی اداری	۳
۱۹۳	 شورای دولتی لبنان	۱-۳
۱۹۳	 صلاحیت مشورتی	۱-۱-۳
۱۹۳	 صلاحیت مشورتی اختیاری	۱-۱-۱-۳
۱۹۵	 صلاحیت مشورتی اجباری	۲-۱-۱-۳
۱۹۶	 صلاحیت قضایی	۲-۱-۳
۱۹۷	 الف. دعوای ابطال (خروج از صلاحیت)	الف
۱۹۹	 ب. دعوای استیفای حق	ب
۱۹۹	 ج. تفسیر و ارزیابی اعمال اداری	ج
۲۰۰	 د. دادرسی فوری	د
۲۰۰	 دیوان عدالت اداری ایران	۲-۳
۲۰۰	 صلاحیت‌های شعب	۱-۲-۳
۲۰۰	 رسیدگی به شکایات از اقدامات و تصمیمات واحدهای دولتی و تصمیمات آن‌ها	۱-۱-۲-۳
۲۰۱	 رسیدگی به شکایت از آراء مراجع شبه قضایی	۲-۱-۲-۳
۲۰۲	 رسیدگی به شکایات تضییع حقوق استخدامی	۳-۱-۲-۳
۲۰۲	 صلاحیت‌های هیئت عمومی	۲-۲-۳
۲۰۳	 شکایت از مقررات دولتی	۳-۲-۳
۲۰۳	 از حیث خواهان	۱-۳-۲-۳
۲۰۳	 از حیث خوانده	۲-۳-۲-۳

فهرست مطالب □ ۹

۲۰۳	 از حیث موضوع دعوا..... ۳-۳-۲
۲۰۴	 صدور آراء ایجاد رویه و وحدت رویه..... ۳-۵
۲۰۴	 جمع‌بندی.....
۲۰۵	 منابع.....
۲۰۹	فصل سوم: جرائم علیه عدالت قضایی در حقوق ایران و لبنان.....
	علی غلامی
۲۰۹	 ۱. مقدمه.....
۲۱۰	 ۲. مفهوم و پیشینه جرائم علیه عدالت قضایی.....
۲۱۰	 ۳. مفهوم‌شناسی عدالت قضایی و جرائم ناظر به آن.....
۲۱۳	 ۴. پیشینه جرائم علیه عدالت قضایی.....
۲۱۷	 ۵. جرائم علیه عدالت قضایی در حقوق ایران.....
۲۱۷	 ۱-۵. جرائم علیه عدالت قضایی پیش از ارتکاب جرم.....
۲۱۹	 ۲-۵. جرائم علیه عدالت قضایی پس از ارتکاب جرم و قبل از تعقیب.....
۲۲۳	 ۳-۵. جرائم علیه عدالت قضایی حین تعقیب و قبل از صدور حکم قطعی.....
۲۲۹	 ۴-۵. جرائم علیه عدالت قضایی پس از صدور حکم قطعی.....
۲۳۲	 ۶. جرائم علیه عدالت قضایی در حقوق لبنان.....
۲۳۲	 ۱-۶. جرائم علیه عدالت قضایی در مرحله پیش از ارتکاب جرم.....
۲۳۴	 ۲-۶. جرائم علیه عدالت قضایی پس از ارتکاب جرم و قبل از رسیدگی.....
۲۳۵	 ۳-۶. جرائم علیه عدالت قضایی حین رسیدگی و قبل از صدور حکم قطعی.....
۲۴۱	 ۴-۶. جرائم علیه عدالت قضایی پس از صدور حکم قطعی.....
۲۴۳	 جمع‌بندی.....
۲۴۴	 منابع.....
۲۴۷	فصل چهارم: قواعد حقوقی حاکم بر دادرسی شرعی در لبنان.....
	اسماعیل آجرلو
	۱. مقدمه: آشنایی با الگوهای دادرسی شرعی در ساختار قضایی کشورهای اسلامی.....
۲۴۷	
۲۴۸	 ۲. دادرسی در دادگاه‌های عمومی مبتنی بر قوانین شرعی.....
۲۵۰	 ۳. دادرسی شرعی در دادگاه‌های ویژه شرع.....
۲۵۱	 ۴. ساختار دادگاه‌های شرع در لبنان.....

۲۵۲	۵. نظام قضایی چند مذهبی
۲۵۳	۶. ساختار محاکم مذهبی لبنان و نحوه اداره آن‌ها
۲۵۷	۷. محدوده صلاحیت دادگاه‌های شرع
۲۵۷	۸. گستره موضوعی صلاحیت دادگاه‌های شرع
۲۵۸	۹. صلاحیت مطلق و نسبی دادگاه‌های شرع
۲۵۹	۱۰. آیین دادرسی در دادگاه‌های شرع
۲۶۰	۱۱. قواعد شکلی حاکم بر دعاوی در دادگاه‌های شرع
۲۶۵	۱۲. فرایند رسیدگی در دادگاه‌های بدوی و عالی شرع
۲۶۶	جمع‌بندی
۲۶۷	منابع
۲۷۱	بخش چهارم: حقوق و آزادی‌ها
	فصل اول: حق بر تعیین سرنوشت داخلی اقلیت‌ها؛ بررسی موردی انتخابات
۲۷۳	پارلمانی در ایران و لبنان
	<i>محمد میثم نداف پور اصلی</i>
۲۷۳	۱. مقدمه
۲۷۷	۲. حقوق اقلیت‌ها و حق مشارکت در تصمیمات عمومی
۲۸۴	۳. وضعیت اقلیت‌ها در نظام‌های با حاکمیت اکثریت [دینی]
۲۸۶	۴. نظام‌های کثرت‌گرا در سایه حقوق اقلیت‌ها
۲۸۸	۵. حقوق اقلیت‌ها در ایران با تمرکز بر نظام انتخاباتی پارلمان
۲۹۰	۶. حقوق اقلیت‌ها در نظام انتخاباتی پارلمانی ایران
۲۹۵	۷. حقوق اقلیت‌ها در لبنان با تمرکز بر نظام انتخاباتی پارلمان
۲۹۵	۸. ساختار اجتماعی و نظام طایفه‌ای لبنان
۳۰۰	۹. نظام انتخاباتی لبنان و سازوکار تضمین حقوق اقلیت‌ها
۳۰۳	جمع‌بندی
۳۰۵	منابع
۳۰۹	فصل دوم: حقوق زن در لبنان
	<i>توکل حبیب‌زاده / محمد رضا علیپور</i>
۳۰۹	۱. مقدمه

فهرست مطالب □ ۱۱

۳۱۳	۲. ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی لبنان.....
۳۱۶	۳. جنبش‌های احقاق حقوق زنان در لبنان.....
۳۱۹	۴. نتایج تلاش‌های جنبش‌های احقاق حقوق زن در لبنان.....
۳۲۲	۵. حقوق زنان لبنان از منظر قانون.....
۳۲۳	۱-۵. حقوق زنان در قانون اساسی.....
۳۲۴	۲-۵. حقوق زنان در قوانین عادی.....
۳۲۴	۱-۲-۵. حقوق و آزادی‌های سیاسی.....
۳۲۶	۳-۵. حقوق و آزادی‌های اجتماعی.....
۳۲۶	۱-۳-۵. آموزش‌های عمومی و حق داشتن سواد.....
۳۲۷	۲-۳-۵. ازدواج و طلاق.....
۳۲۹	۳-۳-۵. دیگر حقوق اجتماعی.....
۳۳۰	جمع‌بندی.....
۳۳۲	منابع.....
۳۳۳	چکیده‌ها.....
۳۴۷	نمایه.....

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ
(قرآن کریم، سوره مبارکه حدید، آیه شریفه ۲۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که از سوی ریاست فقید دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را به‌ویژه مبتنی بر بیانیه رسالت دانشگاه جهت «کاربردی کردن تحقیقات بنیادی و ارایه راهکارهای علمی و عملی برای برطرف کردن نیازهای متنوع، متحول و فزاینده جامعه» مبتنی بر «اصول و ارزش‌های اسلامی» به انجام رساند. به عبارت دیگر دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در عرصه داخلی، جهان اسلام و بین‌الملل قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب،

گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - انجام مطالعات کاربردی و نقش‌آفرینی است که با در نظر گرفتن نیازها و کاستی‌های موجود، مبتنی بر الزامات و اصول اسلامی و از طریق استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها - طبق اصل دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران - علی‌الخصوص دستاوردهای کشورهای اسلامی، تحقق هدف بزرگ مرجعیت مکتب علمی امام صادق (علیه‌السلام) را در گستره بین‌المللی فراهم نماید (ان شاء الله)، چرا که دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) اعتقاد راسخ دارد که «متعهد بودن دانش و دانشگاهیان در قبال عدالت، حرمت و کرامت انسانی، حفظ نعمت‌های الهی و محیط زیست و مشکلات و آلام بشری» از مجموعه تعهدات ملی و بین‌المللی اوست.

این کتاب نیز با توجه به همین رویکرد ملی و بین‌المللی از طریق انجام مطالعه تطبیقی کاربردی، به مقارنه نظام حقوقی ایران و لبنان در عرصه حقوق عمومی پرداخته است. دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) ضمن تقدیر از این تلاش علمی، چنین مطالعات کاربردی، خاصه در حوزه جهان اسلام را در راستای اهداف دانشگاه و تقویت حکومت اسلامی از طریق تبیین و تحلیل مدل‌های حکومت‌داری دانسته و آمادگی خود را برای حمایت از امثال آن اعلام می‌دارد. امید که شاهد استمرار این گونه فعالیت‌های علمی بوده و از نظرات علاقه‌مندان به این مسیر نیز بهره‌مند باشیم.

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه

لبنان یکی از کشورهای مردم‌سالار عربی - اسلامی در منطقه خاورمیانه است که با وجود بی‌ثباتی‌های سیاسی عمده، توانسته است از نظام حقوق عمومی خود، نمونه‌ای منحصربه‌فرد را در میان کشورهای عربی به نمایش بگذارد. به همین دلیل لبنان در مطالعه حقوق تطبیقی منطقه‌ای، برای پژوهشگر حقوقی ایرانی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. اهمیتی که به جهت الهام‌گیری و گرت‌برداری قواعد و ساختارهای لبنان از نظام حقوقی فرانسه، لبنان را در کنار ایران در خانواده حقوقی کشورهای فرانکوفن¹ قرار می‌دهد. این مجموعه استدلال‌ها ما را بر آن داشت که در قالب مجموعه مباحثی علمی، به مطالعه تطبیقی نظام حقوق عمومی لبنان با ایران مشتمل بر چهار فصل پردازیم.

در فصل اول، در پی پاسخ به این سؤالات بودیم که «در مطالعه تطبیقی چه الزاماتی را باید دنبال کنیم و از انجام مطالعه تطبیقی خود چه انتظاری باید داشته باشیم؟» و در ادامه به صورت واضح‌تری به سؤالی عینی‌تر مبنی بر اینکه «اهمیت مطالعه تطبیقی نظام حقوقی لبنان با ایران چیست؟» پرداخته‌ایم.

در بخش اول تحت عنوان حقوق اساسی و ساختارهای سیاسی، سه فصل شامل دادرسی اساسی، تفکیک قوا و ریاست جمهوری طرح و تحلیل

1. droit des pays Francophones.

به نظام‌های حقوقی متأثر از نظام حقوقی فرانسه "Francophonie" گفته می‌شود.

شده است. در فصل دوم که به بررسی تطبیقی دادرسی اساسی در لبنان و ایران اختصاص یافته، با توجه به اینکه هر دو کشور از الگوی فرانسوی صیانت از قانون اساسی استفاده می‌کنند شاهد تفاوت‌های قابل توجهی در سازوکارهای لازم جهت پاسداری از اصل حاکمیت قانون اساسی هستیم. این مطالعه تطبیقی از جهات متعددی می‌تواند برای نظام دادرسی اساسی در ایران قابل توجه باشد. در فصل سوم به مطالعه تطبیقی الگوی تفکیک قوا در ایران و لبنان پرداخته شده است. در هر صورت کشور لبنان از مدل پارلمانی تسهیمی بهره می‌برد و در ایران نیز ایده پارلمانی شدن، با توجه به اصطکاک‌های متعدد بین قوا و اختلال در نظام همکاری بین آن‌ها مدتی طرح شده است. به این ترتیب، اهمیت این بررسی علاوه بر وجه توصیفی، می‌تواند از حیث کاربردی نیز مطمح نظر قرار گیرد. در فصل چهارم به مطالعه تطبیقی ریاست جمهوری در حقوق اساسی ایران و لبنان پرداخته شده است. به نظر می‌رسد در هر دو کشور، رئیس جمهور از اختیارات فراوانی برخوردار است، به‌ویژه در لبنان که علی‌رغم پارلمانی بودن نظام و اینکه رئیس جمهور به صورت غیرمستقیم و توسط مجلس نمایندگان انتخاب می‌شود ولی به دلیل نظام طایفه‌گری و اختیارات فراوان در قانون اساسی و سایر اسناد بالادستی، دارای قدرت سیاسی و اداری قابل توجهی است.

فصل اول از بخش دوم (فصل پنجم) به مطالعه تطبیقی نظام قضایی ایران و لبنان اختصاص یافته است. در این نوشتار به نحو توصیفی ساختار قضایی هر دو کشور با توجه به اینکه هر دو از مدل تفکیک قوای فرانسوی و ساختار قضایی دوگانه بهره می‌برند مقارنه شده است. در فصل ششم به نهاد متناظر دیوان عدالت اداری در ایران اختصاص یافته است. شورای دولتی لبنان که نهادی کاملاً تقلیدی از الگوی فرانسوی دادرسی اداری است علاوه بر وظیفه رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی

یا حقوقی از تصمیمات و اقدامات مؤسسات اداری، بر اساس ماده ۵۶ قانون شورای دولتی، در تنظیم لوایح قانونی نیز مشارکت می‌کند. در فصل هفتم از این فصل به مطالعه تطبیقی «جرائم علیه عدالت قضایی در حقوق ایران و لبنان» پرداخته شده است. جرائم علیه عدالت قضایی به عنوان یک دسته از موانع تحقق عدالت در قوانین جزائی برخی کشورها مثل لبنان و فرانسه دارای عنوان و فصلی خاص است اما در برخی کشورها مثل جمهوری اسلامی ایران علی‌رغم وجود مواد متعدد ناظر بر این موضوع، یک فصل خاص ناظر به این جرائم وجود ندارد. فصل هشتم از بخش دوم به عنوان آخرین مبحث نظام قضایی به تبیین قواعد حقوقی حاکم بر دادرسی شرعی در کشور لبنان پرداخته است. دادگاه‌های شریعت مسلمانان شامل دادگاه‌های اهل سنت و دادگاه‌های اهل تشیع (محاکم الجعفریه) با وجود «قانون القضاء الشرعی» به شکل تفصیلی، نظام دادرسی ویژه‌ای را در داخل نظام قضایی لبنان، در کنار دادگاه‌های عرفی ایجاد نموده‌اند که به لحاظ ساختار اداره و گستره صلاحیت و آیین دادرسی، شکلی مدون و منحصر به فرد دارند.

بخش سوم تحت عنوان «حقوق و آزادی‌ها» به دو فصل شامل حق بر تعیین سرنوشت داخلی اقلیت‌ها و حقوق زنان اختصاص یافته است. در فصل اول از این بخش با توجه به نظام طائفه‌ای (کنفسیونالیستی) لبنان به «حق بر تعیین سرنوشت داخلی اقلیت‌ها با مطالعه تطبیقی نظام انتخاباتی پارلمانی ایران و لبنان» پرداخته شده است. البته باید در نظر داشت که در لبنان نظام طائفه‌گری باعث تقسیم قدرت شده و البته این مدل در عمل با مشکلات فراوانی است. در فصل دهم در پاسخ به این سؤال که «وضعیت نظام حقوقی لبنان در خصوص وضعیت زنان چگونه است؟» با استفاده از روش توصیفی-تبیینی، ویژگی‌های مختلف جامعه لبنان و قوانین مرتبط با این مسئله بررسی و به چالش‌هایی از قبیل رویکردهای فمینیستی ناسازگار با عرف و ساختار طائفه‌ای